

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De studio litterarum. Cap. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Laurent.
Iustin. de
vita so-
lit. c. 12.

mens humana perspicaciter intuens, quod minus est, impleat: quod superfluum, reprimat: quod obliquum est, dirigat, quod deformis, componat. Tu nuptialis es thalamus, in quo sancti spiritus annulus tribuitur, & celesti sponso felix anima foederatur. Recti diligunt te; & qui te fugiunt, veritatis luce priuati, quò gressus ponere debeant, non agnoscunt. Hæc quæ diximus, sunt verba Basilij. Laurentius verò Iustinianus sic ait: Nemo ad planum narrare sufficit cellæ præconia, quanta veniunt bona, quantæque per illam amoveantur incommoda. Est namque cella sponso reclinatorium, virtutum custos, tranquillitatis portus, additamentum pacis; medela vitiorum, contemplationis locus, tabernaculum foederis, nuptialis thalamus, hortus irriguus, paradusus deliciarum, cœli ianua, schola scientiæ, conscientie cathedra, magistra silentij, & spiritualis scala, vsque ad polorum alta pertingens. In ea si quis absque torpore persistit, fugit lites, nescit odia, detractioni non vacat, temeraria iudicia minimè facit, abhorret otium, nec veretur mortem. Eia nunc Christi milites, qui vosmet Deo vouistis, & pro amore celestium cremi vastam solitudinem atque deserti antra incolitis, vt solitaria vitæ perfectionem apprehendere valeatis, cellulæ habitationem diligite, illam tenete, illam amplectimini, de ea, nisi urgente necessitate rationabili, seu corporis impellente infirmitate, vel fraterna suadente charitate, exire nolite. In ea sint vestra spiritualia delicia atque interna solatia. Ad ipsam, si contingat vos egredi, reuertimini quanto citius, ne detrimentum aliquod patiamini, moram protelando ad publicum. Reuertimini; inquam, post iniunctum completumque exterioris operis ministerium, siue captam subleuationem fragilitatis humanæ. E quidem si labore corpus attenuatum; si mens ex importunis fuerit tentationibus fatigata, tribulationibusque depressa, proculdubio in cellulæ secreto congruentem repetitis pacem. Sic Laurentius Iustinianus. Si igitur cellam sine causa deseris, hæc omnia bona perdes; aridus, vane, & distractus eris, si extra illam vanis & prophanis intendis. Nunquam (vt credo) vidisti aliquem vitum spirituales sanctitatis amatorem, qui non esset amicus cellæ, publici (in quantum poterat) declinator, silentij scætor. Si tu ultra id quod status tuus requirit, necessitas exigit, discursus amas, per atria domus, immò & per vicos & plateas ambulas, querens non quem diligit anima tua, sed quem cupit curiositas tua, & confabulationibus, & confabulationibus vanis occuparis, nec vit spiritualis efficietis, nec te sanctitatis amatorem ostendes. Quia mentis puritas in officina puritatis, nempe in cella, comparatur, & spiritus pacatus & quietus, non in foris, neque in negotijs secularibus, sed in loco rebus spiritualibus apto, nempe in cella, conquitur.

De studio literarum.

CAPVT XI.

IN cella orium vitandum omnino est, quia hostis est vniuersarum virtutum: nec mansionem in cella monemus, vt in ea desides & segnes, sed vt bene occupati & magis negotiosi, quam extra illam maneamus. Non otio, inquit Ambrosius, non somno merces paratur. Nullum opus dormientis est. Nullus fructus otij, immò magis dispendum. Orosius Elau amicit primatus benedictionem, quia maluit cibum acquirere, quam

Amb. lib.
10. ep. 62.

A querere. Laboriosus Iacob apud vtrumque parentem inuenit gratiam. Si ergo cellam incolimus, vt mercedem promereamur, & tractus colligamus, vt per durarios, in ea non otio vacandum est, sed honestis laboribus insistendum. Opera, quæ cellæ conueniunt, iam supra retulimus, ex quibus vnum, nempe literarum studium, ad hunc locum pertinet: quoniam post Missam summo mane celebratam, cui adolescentiores assistunt, statim, vt literis vacent, in cellam se recipiunt. Quin & ad sacerdotium promoti, nisi ad ministeria vocentur, aut orationem protegent, aut pensum horarum persoluant, literis vacant, vt munus suum, quod multam rerum cognitionem requirit, securè & fideliter obeant.

B Tu ergo ad literarum studia vocatus, & ab obedientia in addiscendis literis occupatus, rectam semper intentionem habe, & præstantissimum scopum, ad quem scientia dirigenda est, tuo labori præfige. Non discas, vt apud homines splendescas, non vt magister & bene literatus nomineris, non vt magnus habearis, non vt præcipua pulpita, & insignes cathedras occupes, non vt ad dignitates tui ordinis, vel prælationes Ecclesiasticas proueharis: quia hoc ingens vanitas est. Non discas, vt appetitui sciendatis facias, vt noua & subtilia scias, vt pulcherrimarum rerum cognitione tuum tantum intellectum repleas, quia hoc inanis curiositas est. Sed discas, vt Deo placeas, vt eius beneplacito, ac obedientie præscripto te accomodes, vt Deum magis cognoscendo, ardentius eum diligas, & feruentius illi seruias, vt idoneus minister Euangelij fias, & vt animas Christi sanguine redemptas, præcipue rudiores, & magis doctrinæ indigas, ad illum per bonam vitam ire compellas. Macula in omni panno fœda est, sed in pretiosissimo serico aut in mundissima bysso fœdior: sic præpostera intentio in omni humano opere mala est, sed in studio literarum nequior & intolerabilior. Quantum sit periculum eius, qui ad vanitatem studeat, docet sanctus Iob, dum ait: Panis eius in vtero ipsius vertetur in fel aspidum intrinsecus: diuitias, quas deuorauit, euomit, & de ventre illius extrahet eas Deus.

Iob. 20.
14. 15.

C Scientia enim panis est, quo mentem nostram reficimus, qui in fel aspidum conuertitur, cum ad vanitatem aut ambitionem ordinatur. Eamque literatus euomit, cum ex inani & arido corde depromens, sine vlla vilitate audientium effundit. Et de ventre illius extrahitur, cum hominis insipientis labor sine præmio relinquatur: quia minimè a suo conditore probatur. Hunc quidem sensum Gregorius indicat, & simul pericula literatorum suum honorem quærentium declarat, sic scribens: Panis, Scripturæ sacræ intelligentia non inconuenienter accipitur, quæ mentem reficit, eique boni operis vires præbet, & plerumque hypocrita etiam facti eloquij eruditi mysterijs studet: non tamen vt ex eisdem viuatur, sed vt ceteris hominibus quam sit doctus appareat. Panis eius in vtero illius in fel aspidum intrinsecus vertetur: quia dum de sacræ legis scientia gloriatur, vitæ potum conuertit sibi in veneni poculum, & teprobis moritur, vnde ad vitæ erudite videbatur. Neque hoc autem inconuenienter accipitur, quod nonnullam hypocrita, dum doctrinæ verbo ad ostensionem studet, diuino iudicio excatus, hoc ipsum verbum præuè intelligit, quod malè querit.

Greg. 15.
mor. c. 6.

D Studia verò literarum non iam ex vanitate, sed ex sola curiositate suscepta, Hugo Victorinus inutilia & noxia vocat, & quis sit eorum fructus, exponit in hæc verba: Et vt apertius adhuc agnoscas, quam infuctuosa, immò quam perniciofa sint studia hæc, animos non solum ad cognoscendam verita-

Hugo l. 1.
de vanitate mundi.
ad finem.

E tem

rem non illuminant, sed ne veritatem agnoscere possint, prorsus excæcant. Rapiunt enim cor hominis, & quodammodo extra semetipsum abducunt, vt dum ad alia, quæ ad rem non pertinent, consideranda trahitur, ad circumspectionem sui minimè reuertatur.] Si hæc ita sunt, vt Patres hi asserunt, de quorum autoritate non licet dubitare, absurdum erit scientiam ad vanitatem, aut ad curiositatem, aut ad alium finem vilioiorem dirigere, & præstantissimum virtutis instrumentum, nempe scientiam, in excidium virtutis assumere. Scientia apud homines vanè lucere vis: sed eo ipso non lucebis: quia Deus se exaltantes deiicit, & se ostentantes sub modio alicuius magnæ humiliationis constituit. Curiositati, & nimio sciendi desiderio vis satisfacere? sed dum scire ad solam scientiam aues, & conscientiam lædis, & sapidæ scientiæ, illi nimirum, quæ afficit & mouet voluntatem, obstitis. In scientia ergo nihil aliud nisi Deum quæras, & in acquisitione, ac vsu eius, non insipienti mundo, sed Deo placere concupiscas.

Studia ex hac rectissima intentione suscepta facile erit cum virtute coniungere, & has duas forores, Scientiam & Virtutem simul, licet cura impari, quærere. Simul tibi quærendæ sunt, quia scientia sine virtute parum, aut nihil valet: virtus verò in te, qui aliis doctrina profuturus es, sine scientia manca erit. Sit itaque scientia tua & virtutis & sanctitatis plena, vt magis exemplo quàm verbo prædices; sic virtus tua scientia referta, vt in ostensione viæ virtutis non erres. Impari tamen cura tibi quærendæ sunt, quoniam virtutis maior ratio habenda est: quæ cum finis sit scientiæ, debet in corde tuo ac in cura tua primum ac præcipuum oleum occupare. Quamobrem nunquam propter studia literarum, virtutis actiones omittes: nunquam orationis tempus, lectionis spiritualis horam, & aliarum rerum ad cultum Dei pertinentium spacia decurrabis. Virtutum opera te faciunt sanctum, scientiarum studia te faciunt literatum: & si melius & optabilius est, sanctitate quàm scientia pollere, ne dum sapientiæ studes, sis tam insipiens, vt minorâ maiori bus præferas; & propter viam, terminum viæ, nempe perfectionem amittas. Si post multos studiorum annos doctissimus euasisti, & in virtute ac humilitate non profecisti: ô quàm parum sapias! quàm nihil vales! quàm es reprehensione dignus! qui ætatem tuam cum meretricibus consumpsisti, & spon'am amore dignissimam repudiasti. Humanas enim scientias te à virtute auocantes meretrices voco, & virtutem sponsam appello. Infelix tu, qui hanc repulisti, propter quam habiturus eras claritatem ad turbas, & honorem apud seniores iuuenis: & illas accersisti, quæ à virtute seivntæ robur mentis tuæ comedent, & virium tuarum actiones vanitatis infirmitate consumunt. Infelix tu, qui noluisti intelligere vt bene ageres. Iniquitatem meditatus es in cubili tuo, astiisti omni viæ non bonæ, malitiam autem non odisti. Annon est iniquitatem meditari, Dei opera, non ad veritatem, sed ad vanitatem addiscere? An non, assistere viæ non bonæ, iter scientiæ aliò quàm ad Dei obsequium desistere? An non, malitiam amplecti, ex scientia superbare, & ex eo, quod ad humilitatem datum est, in imperfectionibus obdurescere, & magis quotidie ac magis inflari? Liqueat igitur, inquit Bernardus, & absque scientia dignitatem esse omnino inutilem, & scientiam absque virtute damnabilem. Ne ergo ex scientia damneris, aut miser, & pauper efficiaris, cura eam cum virtute coniungere, & ad hoc illam acquirere, vt singulis diebus melior fias, & quo doctior efficietis, eo in maiorem ani-

ma puritatem euadas. Si iam annos discendi in scholis excessisti, vtilia (vt dictum est) & tuo statui consona lege, & addisce. Si magister es, veritatem iuxta dicta Patrum antiquorum discipulis expone: Si verò discipulus es, in primis magistros tuos in magna veneratione habes, eorum doctrinam intellige & sequere, & nihil aliud, nisi quod ipsi docuerint, aut discendum esse præscripserint, cures discere. Ridiculum namque esset, si velis magister esse antequam sis discipulus, & tuo arbitratu literis studere, & ab iis sententiis, quæ tibi à magistro proponuntur, deuiare. Discipulus à discendo deriuatur. Si autem quæ audis, non discis, sed impugnas, sed deseris, sed eis contradicis, & aliam viam in inquisitione veritatis tibi proponis, quomodo discipulus nomineris? Fructus magistri, inquit Ambrosius, discipulus est obediens: qui verò magistro non parer, qui ab eo, quod docetur, dissentit, non est fructus, sed contemptio magistri. Si magistri tui duo aut plures sint, quod in Theologicis semper euenit, & opinionibus ipsi dissentiant, tu vtramque opinionem reuenter excipe, vtramque discere, & principia vtriusque opinionis intellige, ita vt possis cum oportuerit, pro vtraque rationem reddere, & vtramque defendere. Scitòque ignorantia, aut minoris scientiæ esse, in rebus, quæ non demonstratione noscuntur, sed sub opinionem cadunt, tam constanter vni parti adherere, vt nihil saltem minoris assensus alteri relinquatur. Si enim ratio vnius sententiæ probabilis tantum est, vt in huiusmodi rebus ambiguis contingit, nequaquam eius vim omnino calles, si ac si esset demonstratio, conuinceris. Et quemadmodum, si infantulus, funiculo infirmo ligetur, quem ad rumpendum facilem, ipse frangere non possit, non est indicium ferreæ catenæ, sed imbecillitatis infantis; ita si probabili tantum ratione ligeris, ita vt nulla via te expedire valeas, id est signum infirmæ mentis, non euidens rationis. Ad scholas modestus & tacens ibis, non huc illuc circumspeciendo, nec cum condiscipulis fabulando. In schola modestè & decenter sedens attentus eris ad verba magistri, & quod voce docuerit, aut scriptis dictauerit, ita vt ne elabatur, excipies. Si post lectionem, scrupulum aut dubitationem habueris, non vt censor, non vt doctrinæ impugnator, sed vt ignorans propones, & solutionem questionis expectabis. Lectionem cum aliis condiscipulis diligenter repetes, cum illis de rebus à magistro auditis conferes, vt plenius intelligas, & si opus fuerit (& quidem conuenienti tempore vtilissimum est) argumentis hinc inde propositis veritatem expendes. In disputationibus efficax, non audax, veritatis audus explorator, non contentionis & vociferationis amator eris. Verba inutilia, & ad id, de quo disputatio instituitur, non atinentia, & multò minus quæ alterum pungant, aut contemnant, prorsus reicijes. Et breuiter ita te geres, vt te disputatorem religiosum, veritatis inquitorem, & coram Deo & Angelis loquentem exhibeas. Si alter peccauerit, & verbis minus modestis loquutus fuerit, illum patienter feres. Vt enim Augustinus ait: Noui fratrem meum, sed si quid disputando pro fide sua, & pro Ecclesiæ charitate dixit fortasse feruentius quàm tua grauitas vellet audire, non illa contumacia, sed fiducia nominanda est, collatorem & disputatorem, non assertorem & adulatorum esse cupiebat. Nam hoc est oleum peccatoris, quo propheta non vult impinguari caput. Ita enim dicit: Emendabit me iustus in misericordia, & arguet me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Breuiter disputationem ad erudendam

Ambr. in
i. ad
Thy. salu.
ad c. 1.

Aug. e-
pist. 147.
ad Pro.

Pf. 140.5

dumtaxat

Sap. 8. 20

Pf. 35. 4.

Bernard.
tract. de
dilgendo
Deo.

De P. B.
Tom.

dumtaxat lucem veritatis admitte. & vt inquit Paulus [stultas quaestiones, & contentiones, & pugnas deuita; sunt enim inutiles & vanae.] Se igitur ostentante veritate a disputatione omnimodis cessandum est, & alij vtiliori pro tunc exercitationi vacandum.

Hæc de disputatione dicta sufficiant. Sed instante tempore addiscendi, & literis studendi (quod totum illud esse debet ab obedientia vsuque præscriptum) à Domino, qui Deus scientiarum Dominus dicitur, cui, id est, à quo præparantur cogitationes nostræ, gratiam, lucem, & intelligentiam ad discendum humiliter postulabis. Beatus Thomas Aquinas ante lectionem vel descriptionem semper orationi se dabat. Id quoque à vitis spiritualibus modò, perpetuo more seruatur. Tu eorum vestigijs inherens ad studium orationem præmitte. Illud ex obedientia, & desiderio animabus proficiendi, susceptum Deo gratissimum puta, quare in ipsum diligenter incumbes. Quæ à magistris acceperis, vel quæ per te didiceris, optime intelligere & scire cura. Id conseruabis, si præcipua fundamenta assertæ veritatis capias, si ad sua principia referas, si iterum atque iterum repetas, donec fixè in memoria hæreant. Si quæ veritati opponuntur, aut opponi possunt, aduersas, atque dissoluas. Si multum mediteris, & parum scribas. Tot enim ac tanta, & tam pulchra scripta, & typis mandata sunt, quæ passim habentur, & nusquam non inueniuntur: vt discipulis inutile sit aliqua scribere, & tempus in id, quod non erit vsui, consumere. Lecta, & intellecta, & memoriæ mandata tecum ipse conferes; aliquando si tanta mentis sinceritate & diuina familiaritate polleas, vt id reuerenter facias, ad Dominum tuum, qui filios balbutientes libenter audit, eadem dices, & quasi eius sententiam expectabis. Hoc aliquos pios & puros adolescententes ex nostris fecisse noui, quod non est sanè ridenda simplicitas, sed sapientissima ac veneranda cum Deo familiaritas. Nec sic hunc modum discendi vocarem, nisi illum ab illo magno Ecclesiæ lumine Augustino vsurpatum viderem. Ipse namque sæpissime (vt ex suis scriptis elicitur) ita veritatem inquirebat, quasi cum Deo loquens, illum interrogans, & ab eo, precibus quaestionum solutionem extorquebat. Vnde quodam loco temporis naturam vestigans, sic ait: Exarsit animus meus nosse istud implicatissimum ænigma. Noli claudere Domine Deus meus bone pater, per Christum obsecro, noli claudere desiderio meo ista, & vitata, & abdita, quo minus in ea penetrer, & diluceant, allucescente misericordia tua, Domine. Quem percontabor de his, & cui fructuosius confitebor imperitiam meam nisi tibi, cui non sunt molesta studia mea flammantia vehementer in scripturas tuas: Da, quod amo, amo enim, & hoc tu dedisti. Da pater qui verè nosti data bona dare filiis tuis. Da quoniam suscepi cognoscere te, & labor est ante me donec aperias. Per Christum obsecro in nomine eius sancti sanctorum, nemo mihi obstrepat. Et ego credidi, propter quod & loquar. Hæc est spes mea, ad hanc inhio, vt contempler delectationes Domini. Ecce veteres posuisti dies meos, & transeunt, & quomodo, nescio, & dicimus tempus, & tempus; tempora, & tempora. Quandiu dixit hoc ille, quandiu fecit hoc ille, & quam longo tempore, illud non vidi. Et duplicum temporis habet hæc syllaba, ad illam simplam breuem. Dicimus hæc, & audimus hæc, & intelligimur, & intelligimus. Manifestissima, & vltatissima sunt, & eadem rursus nimis latent, & noua est inuentio eorum. Hæc & multa alia ibi. Si ergo

1. Reg. 2. 3.

Aug. 11. conf. 11. c.

A ad hunc modum discendi admissus fueris, illum non relinquant, & quasi magnum Dei donum, non sine gratiarum actione suscipies. Ac tandem, si ingenio ac subtilitate intelligendi polleas, si commilitonibus emineas, si omnibus tam maioribus quam minoribus, ob tuam peritiam placitis moribus adiunctam, placeas, tuæ propriæ vilitatis memineris, & viam humilitatis non deseras. Si verò hebes fueris ingenio, ineptus eloquio, & omnibus, vel multis condiscipulorum, iudicio maiorum postpositus, caue ne tristitia absorbearis, ne magnum aliquid & desiderabile tibi deesse existimes, sed mentis puritate, & morum probitate, & omnimoda resignatione in diuina voluntate, alijs eminere curato. Quod si assequaris, nulla ratione aut minor reliquis aut inuulior reputaberis.

B

De cura Ministeriorum.

CAPVT XII.

SE d iam puritiam studiorum excessisti, iam ad sacerdotium promotus es, iam ad aliquod munus tuæ religionis vocatus. Hæc est vna causa & sanè iustissima celam ad tempus relinquendi, exhibis ab ea vt tibi iussa perficias. Quodcumque igitur tibi munus demandatum sit, diligenter exequere: sed si ad ministeria animarum curandarum euectus sis, ita scilicet, vt earum confessiones excipias, vel ad eas conciones habeas, multo sollicitius & diligentius in tam præstantissimum munus incumbere. Indiget hodie Ecclesiæ fidelibus operarijs, qui opere aduertentur illis, qui, quæ sua sunt, quarunt, non quæ Iesu Christi. Adeo vt in ipsis cæcibus religiosi non paucos reperias, qui ex huiusmodi ministerijs proprium honorem & propriam gloriam capient, & ad Christi gloriam non respiciant. Indiget hoc tempore Christus ministris strenuis, debitam ei fidelitatem seruantibus, quando innumerati sunt, qui illi fidelitatem non seruant, & dum delicijs suis, & opibus, & honoribus consulunt, rebus animarum incuriosè, festinanter, & quasi aliud agentes, intendunt. Qui dummodo aurum, & argentum, & suppellex crescat, dummodo multis seruis constipentur, & menta illis quotidie opipata præparetur, licet animæ pereant, & pauperes fame tabescant, & templa detritis ornamentis contecta fordeant, omnia sibi salua suspicantur. Ego quidem tempora Bernardi non vidi, sed hæc non sine dolore video, in quibus eius verba, quæ vel lapides ipsos ad stertum moueant, sine dubio completa sunt.

C

D

E

Et nunc, inquit, quod grauius est, ipsi Christum persequuntur, qui ab eo vtique Christiani dicuntur. Amici tui, Deus, & proximi, aduersum te appropinquauerunt & steterunt. Coniurasse videtur vniuersitas populi Christiani, à minimo vsque ad maximum, à planta pedis vsque ad verticem non est sanitas vlla. Egressa est iniquitas à senioribus iudicibus vicarijs tuis, qui videtur regere populum tuum, non est iam dicere, vt populus sic Sacerdos: quia nec sic populus vt Sacerdos. Heu, heu, Domine Deus! quia ipsi sunt in persecutione tua primi qui videntur in Ecclesiâ tuâ primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuersam deinceps libere & potestatiue tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum conuersatio, plebis tuæ miserabilis subuersio est. Atque vtinam sola hæc parte nocerent: Esset

Philipp. 2. 21.

Bern. ser. 1. in cap. 1. v. sancti Pauli.